

Szülőket ösztönző mesecsomag-készlet validitásvizsgálata konduktív nevelésben részesülő gyermeket nevelő családok körében – Második vizgálatsorozat

Megyesi Villő Csenge¹ – Gál Franciska²

Absztrakt:

Kutatásunkat az anyanyelvi nevelés területén végeztük, melyben egy szülőket ösztönző, otthoni alkalmazásra tervezett mesecsomag validitásvizsgálatát folytattuk le atipikus fejlődésű gyermeket nevelő családok körében. Ehhez alapul Haga (2023) és Szilágyi (2024) kutatását vettük, melyben jelen kutatásban is alkalmazott háromnapos meseprogramot próbálták ki. Fő célunk ezen kutatások kibővítése és eredményeik alátámasztása volt. Arra kerestük tehát a válaszokat, hogy valóban megfelelő eszköz-e a Mesecsomag a szülők ösztönzésére, segíti-e a szülő-gyermek között az együttes élmény kialakulását, pozitív hatással van-e a program a szülő gyermekkel való közös időtöltéshez való hozzáállásában, és sikerül-e a résztvevő párosoknak aktivizálni, motiválni egymást a mesélés során. Vizsgálatunkban csupán két szülő-gyermek páros vett részt, így a kevés esetszám okán számszerűsített adatokat elemeztünk és vontuk le belőlük a következtetéseinket. Legfőbb eredményünk, hogy a mesecsomag a résztvevők visszajelzései alapján valóban alkalmas a szülők ösztönzésére és gyermekükkel való minőségi időtöltésre, azonban a kezdeti motivációjuk rendkívül gyenge, így ebben még több támogatást kell számukra a jövőben biztosítani. Kutatási eredményeink segítenek abban, hogy minél relevánsabb képet kapjunk a szülői ösztönzés nehézségeiről és lehetőségeiről, továbbá következtetéseket tudjunk belőlük levonni egy későbbi meseprogram összeállításához.

Kulcsszavak:

mesé, szülői motiváció, meseprogram, flow-élmény

¹ Semmelweis Egyetem Pető András Kar, Humántudományi Intézet Anyanyelvi Nevelést és Kommunikációt Támogató Kutatási Műhely; megyesi.villo@gmail.com;

² Semmelweis Egyetem Pető András Kar Konduktívpedagógiai Intézet Anyanyelvi Nevelést és Kommunikációt Támogató Kutatási Műhely; gál.franciska@semmelweis.hu;

Bevezetés

Kutatásunkat az anyanyelvi nevelés területén írtuk, azon is belül a szülői motivációt és annak tényezőit megcélözva. Vizsgálatunkat a Haga (2023) által megfogalmazott problémafelvetésből indítottuk, ami arra vonatkozott, hogy a COVID idején kialakult helyzet következtében a szülők gyermekük pedagógusává, fejlesztőjévé váltak. Ez a helyzet a szülők motivációjára is rendkívül negatív hatással volt, hiszen számukra ez rengeteg stresszel, kihívással és kudarcjal járt. Haga (2023) által összeállított meseprogram a szülői szerep visszaszerzését és a szülő gyermek párosok kapcsolatának elmélyülését célozza meg, egy olyan közösen folytatott programot kíván biztosítani, amelyben a szülő ösztönzi, motiválja gyermekét, de nem érzi magát gyermeke „oktatójának”. A program alapja, hogy meséken és közös mesélésen keresztül juttatja a gyermeket és a szülőt egyaránt élményhez, így támogatóan hatva ahhoz, hogy a szülő pozitívan élje meg az élményt, önmaga jól érezze magát a közös mesélésben, ami különösen otthon, családi környezetben lehet kedvező.

Vizsgálatunkban ezen tevékenység egy meseprogram volt, amelyhez egy korábban Haga (2023) által összeállított otthoni környezetben alkalmazható mesecsomagot alkalmaztunk. Jelen kutatásunk fő célja ezen program atipikus fejlődésmentű gyermekeket nevelő családok körében történő kipróbálása és validálása volt. A mesecsomag a szülők ösztönzésére készült: olyan program, melyben a bevonódás élményét, a flow-élmény (Csíkszentmihályi, 1997) kialakulását kívánjuk elősegíteni a szülő-gyermek párosok esetében.

Választásunk azért esett a mesélésre mint kapcsolatépítő programra, mert számos nemzetközi és hazai kutatás is alátámasztotta a mese fejlesztő hatását (Nyitrai, 2016; Papp, 2018), és a családi életben is meghatározó szerepet tölt be (Baksa, 2020). A mese a gyermek számára biztonságot nyújt, a mesélés közben kialakuló atmoszféra számos lehetőséget biztosít a szülő számára gyermekével való kapcsolata megszilárdítására (Molnár, 2019). Az általunk is alkalmazott mesecsomagot a korábbiakban, és jelenleg is többen kívánták validálni különböző mintán. Haga (2023) atipikus fejlődésmentű óvodás gyermekeket nevelő családok körében, Szilágyi (2024) atipikus fejlődésmentű kisiskolás gyermeket nevelő családok körében. Ezen vizsgálatok eredményei alapján megállapíthatjuk, hogy a program valószínűsíthetően alkalmas lehet a szülők ösztönzésére, azonban a szülői motiváció támogatása még nagy mértékben megkívánja a figyelmet. A szülők mesére és mesélésre ösztönzése azért is fontos különös figyelmet fordítani, mert a mese fejlesztő hatásait már az iskola kezdete előtt érdemes tudatosítani, és ebben a szülő is tud a gyermeknek lehetőségeket biztosítani (Urbanik, 2020).

Jelen kutatásunk célja a már előzőleg kipróbált mesecsomag validálása atipikus fejlődésmentű gyermeket nevelő családok körében. A vizsgálatsozrotat folyó kutatásairól beszámoltak már konferenciákon (Haga et al., 2022a, 2022b, 2023) és tudományos diákköri dolgozatban (Haga, 2023) is. Azokra a

kérdésekre kerestük a választ, hogy valóban megfelelő-e a mérőeszközünk a szülők ösztönzésére, sikerül-e a résztvevő szülő-gyermek párosoknak megélni a flow-élményt, változtat-e a szülő, gyermekével együtt töltött időhöz való hozzáállásában a mesecsomag, és sikerül-e a résztvevő szülő-gyermek párosok tagjainak motiválni, aktivizálni egymást a program során.

Kutatásunk elsősorban azok számára hasznosítható, akik az anyanyelvi pedagógián belül kívánnak a szülők ösztönzésével, valamint otthon elvégezhető anyanyelvi programok összeállításával foglalkozni.

A szülők ösztönzésének lehetőségei

A meseolvasás minden gyermek számára a gyermeki élet szerves részét szolgálja (Szinger, 2009): támogatja többek között a szociális viselkedés és az összefüggés-kezelés fejlődését (Nyitrai, 2017). A közös mesélés örömét a családokban is nagyon fontos lehet kihasználni, hiszen a közös mesélés élménye a szülő és gyermek kapcsolatát is elmélyítheti (Carney, 2003). Haga (2023) problémafelvetése alapján azonban a szülőknek az elmúlt években rengeteg feladatot kellett magukra vállalniuk, hiszen a COVID-járvány beköszöntével a szülőknek kellett helytállni gyermekeik nevelésében és a szülői szerep mellé hirtelen egy pedagógus szerepet is el kellett látniuk az online oktatás ideje alatt. Ez a szerep azonban a szülő és gyermeke kapcsolata szempontjából negatív hatással volt, hiszen a mindennapokban nem mint szülő vagy segítő tudott jelen lenni, hanem mint a gyermeke oktatásáért felelős szakember, ami egy sokkal formálisabb kapcsolatnak számít és még több kihívással jár a szülő számára, ami befolyásolja a rezilienciáját és a támogatói közeget is (lásd Kövesdi et al., 2020).

Kutatásunkat központi idegrendszeri sérült gyermekek családjában végezzük. A központi idegrendszeri sérülés olyan idegrendszeri rendellenesség, ami a motoros működés zavarával jár, például mozgáskoordináció, testtartás, egyensúly, az elváltozás az éretlen, fejlődő központi idegrendszert érinti (Feketéné, 2023, p. 5). Nagyon fontos figyelembe venni, hogy ez ilyen rendellenességű gyermekek számára a hétköznapiak önmagukban is rengeteg kérdést, nehézséget, megoldandó feladatot jelent. Ezek együttese pedig elvezethet oda, hogy a gyermek és szülő kapcsolata romlik, kevesebb idő jut a közös élményekre, mesélésre. A szülőket ösztönző meseprogramok célja, ennek értelmében a mi általunk összeállított program célja is az volt, hogy elősegítsük a program keretein belül és ideje alatt számukra a kapcsolódást, egy együttes élmény kialakulását.

A mese és a mesélés szerepe és jelentősége a családi nevelésben

Ahogy a magyar nyelv értelmező kéziszótárában olvashatjuk, a mese a népkán szájról szájra terjedő, csodás és hihetetlen elemekkel íródott prózai, esetenként verses történetek (Bárczi, Ország, 1959). A mese az egyik legy-

gyakrabban alkalmazott eszköze a gyermekek nevelésének, fejlesztésének, hiszen közösség- és személyiségfejlesztő hatása mellett a gyermekek kognitív fejlődésére, anyanyelvi kompetenciák fejlesztésére is megfelelően szolgál (Nyitrai, 2009). A meséket tehát a pedagógiában egy holisztikus eszköznek is tekintik (Tancz, 2019). A mesének régre visszanyúló hagyománya van (Voigt, 1999, idézi Papp, 2018) amelynek elsődleges célja a szórakoztatás, gyönyörködtetés (Sándor, 2017). Azonban a gyermekek mesehallgatás közben nem csupán élvezik azt, hanem ebben a spontán kialakult tanulási helyzetben kognitív funkcióikat is aktívan használják és elsajátítanak megannyi új információt (Nádai, 1999, idézi Gátas, 2023). A mesék hatnak a gyermekek kreativitására, fantáziájukra (Baksa, 2020, idézi Farkas, 2024), továbbá általa kialakul a kettős tudatuk, amely segítségével képessé válnak a valóság és a fantázia ketté választására, elkülönítésére (Molnár, 2019). Ennek kialakulása mellett képes lesz magát csodás helyzetekbe beleképzelni, de egyúttal a mesében hallott valótlan helyzetektől el tud vonatkoztatni (Molnár, 2019). Nagy (1980) megfogalmazta, hogy azon gyermekek, akiknek napi szinten mesélnek, akár másfél évvel is megelőzhetik azon társaikat, akiknek nem olvasnak mesét, mind érzelmi, értelmi, erkölcsi és szociális fejlettségi szinten (Nyitrai, 2016).

Korábbi kutatásokban vizsgálták már azt, hogy az olvasóvá nevelésben a családnak milyen szerepe van, és melyek azok a tényezők, amik valóban hatást gyakorolnak a gyermekre ebben a folyamatban. Néma (2022) arra kereste a választ, hogy a családi literáció, valamint a szocioökonómiai háttér mennyiben befolyásolja a gyermek nevelését, a szülő részvételét és tudatos odafigyelését a tanítás támogatásában egy rurális közegben. A családi literáció alatt a család írásbeliségét, műveltségét és a család együttes olvasási tevékenységét értjük (Urbanik, 2020, idézi Néma, 2022). Ezek mind fontos szerepet játszanak a gyermekek olvasóvá nevelésében, hiszen a könyvek iránti szeretet kialakítása már az iskola előtt, kisgyermekkorban el kell, hogy kezdődjön a képeskönyvek, történet mesélések, mondókák, kifestők által (Néma, 2022). Tóth (2018) megfogalmazása által, az írásbeliség és olvasás egy tudatos tevékenység eredményeképp adható át az újabb és újabb generáció számára, ebben pedig igen nagy szerepe van a szülőknek (Néma, 2022). Vizsgálatban résztvevők válaszaik alátámasztják azon felvetést, hogy a magasabb szintű végzettséggel rendelkező szülők egy falusi környezetben is nagyobb figyelemmel követik nyomon gyermekük tanulását és tudatosabban figyelnek oda a gyermekük olvasóvá nevelésére (Néma, 2022). A megkérdezett édesanyák gyermekei szembetűnően kimagasló nyelvi kompetenciákkal rendelkeznek és az iskolai tanítás mellett otthon is rengeteg segítséget, útmutatást kapnak szüleiktől (Néma, 2022). A mese továbbá szerepet játszik a gyermeki lélek kibontakozásában és bizonyos lélektani folyamatok alakulásában (Bettelheim, 1985). Ilyen folyamatok lehetnek a családon belül kialakuló érzelmeik, konfliktusok (Bettelheim, 1985).

A gyermek olvasóvá nevelését és könyvszeretetének kialakítását már a születéstől kezdve érdemes tehát elkezdni, így az iskola mellett a családnak is fontos szerepe van az olvasóvá nevelésben (Frisch, 2023). A szülők feladata, hogy tudatosan a gyermek könyvekhez való viszonyát alakítsák a mesélés és mesekönyv ajándékozás által (Frisch, 2023). Az olvasás és a mesék a gyermek életében nem csupán a kompetenciák fejlesztésére szolgál, hanem az együttlétet, és annak örömét is szolgálja, különös tekintettel a családban (Havlikné Rácz & Pozsár, 2013). Ahogy Molnár (2019) is megfogalmazta, a mese többek között biztonságot ad a gyermek számára, így a mesehallgatás közben egy olyan szituáció alakul ki, melyben a szülő és a gyermek kapcsolódni tud, nincsenek külső tényezők, a gyermek képes átadni magát az élménynek.

Szülő ösztönzése gyermekével közösen töltött otthoni környezetben: eddigi vizsgálatok a Semmelweis Egyetem Pető András Karon

A következőkben azokat a korábbi vizsgálatokat kívánjuk bemutatni, melyek jelen kutatásunkhoz is releváns alapként szolgálnak, és melyek hasonlóan a Semmelweis Egyetem Pető András Karán készültek.

Legkorábbi kutatásban Haga és Pintér (2022) óvodapedagógusokat kérdeztek meg írásbeli interjúk segítségével arról, mennyire ismerik a fonológiai tudatosság fogalmát, milyen módszereket alkalmaznak a beszédfejlődés támogatására, illetve mennyire tartják fontosnak a szülőkkel való együttműködést. Az eredmények szerint a pedagógusok részben tisztában vannak a fogalmak jelentésével, és előszeretettel használnak mondókákat, mozgásos és szókincsbővítő játékokat az otthoni alkalmazásra is alkalmas formában.

Az eredmények és szakirodalmak ismeretében Haga (2023) végzett egy esetelemzést szülő-gyermek párosokat körében, fókuszálva az otthoni mesejáték program hatékonyságára. A szülők pozitívan értékelték az együttműködést, a közös élményt és a tevékenységbe való belefeledkezést, azonban a kis elemszám miatt a kutatás eredményei korlátozottan általánosíthatók.

A mesecsomag hatékonyságának megállapítására szolgálóan Szilágyi (2024) szintén esetelemzést és tartalomelemzést alkalmazott, a mesecsomagkészleteket alkalmazva. Vizsgálatának célcsoportja iskolás korú, konduktív nevelésben részesülő gyermeket nevelő családok voltak. A szülők nyitottak voltak a közös minőségi időtöltésre, ám a részvételi arány alacsony maradt. Ez alapján a szerző javasolta, hogy a jövőbeni programokban hangsúlyosabb legyen a szülők támogatása és motiválása a tényleges részvétel érdekében.

Jelen kutatásunkban Szilágyi (2024) kutatását kívántuk megismételni és kiegészíteni további mérőeszközökkel (lásd részletesebben Haga & Szilágyi, megjelenés alatt). A korábbi kutatásokat az 1. táblázatban röviden összegeztük.

1. táblázat

A szülők meselési ösztönzését feltáró kutatások a Semmelweis Egyetem Pető András Karon

Forrás	A kutatás módszerei és kérdései	Minta	Eredmények
Haga & Pintér (2022)	<p><i>Módszerek:</i> írásbeli interjú</p> <p><i>Kérdések:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -Tisztában vannak-e a pedagógusok a fonológiai tudatosság fogalmával, és a beszédértés és beszédészlelés fogalmával? -Alkalmaznak-e az óvopedagógusok munkájuk során olyan módszereket, amelyek a tipikus fejlődésmentű gyermekek beszédfejlődését segítik? -Előszérrettel használnak és ajánlanak az óvopedagógusok olyan beszédfejlesztő programot, amelyet a szülő otthon a gyermekével is elvégezhet? -Milyen beszédfejlesztő módszereket alkalmaznak munkájuk során? -Az írásbeli kikérdezés problémakörei megfelelően működnek-e a kérdések alapján? 	Óvopedagógusok	A szakemberek részben ismerik és értelmezni képesek a fonológiai tudatosságot, fontosnak találják a szülővel való együttműködést és egyaránt az otthoni alkalmazásra és a fonológiai tudatosság fejlesztésére a mondóka és vers gyakorlását, illetve a mozgást és szókincset gyarapító játékok alkalmazását emelték ki.
Haga (2023)	<p><i>Módszer:</i> esetelemzés</p> <p><i>Kérdések:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -Az otthoni mesejáték program során mennyire érezte a szülő az összehangoltságát és a program hatékonyságát a gyermekével? -Mennyire sikerült a program során a bevonódás élményt átélni és a tevékenységre koncentrálni? -Mennyire gyakorolt a mesejáték pozitív hatást, és motivációt a résztvevőkre? -Mennyire valósult meg a közös tanulás és a koordináció a gyermekkel a mesejáték során? 	Szülő-gyermek párosok	Mesejáték programot kiértékelve jól látható volt, hogy eredményes volt a szülő-gyermek együttműködésben, kommunikációban, tevékenységbe való belefeledkezésben, azonban az alacsony minta szám okán releváns adatokat a kutatás kibővítésével lehet szerezni.

Szilágyi (2024)	<p><i>Módszer:</i> esetelemzés, tartalomelemzés</p> <p><i>Kérdések:</i></p> <p>-Működik-e a szülők körében a mesecsomag készlet? Válaszoltak-e a szülők a mesét megelőző és az azt követő kérdésekre?</p> <p>-Mennyire sikerült a mesecsomag program során a bevonódás élményét átélni a résztvevőknek?</p> <p>-Mennyire érezték a szülők a gyermekükkel való közös együttműködést pozitívnak?</p> <p>-Mennyire voltak motiváltak, hogyan élték meg a szülők a gyermekükkel való közös időtöltést?</p>	Szülő-gyermek párosok	A résztvevő szülők lelkesedést mutattak aziránt, hogy a gyermekükkel minőségi és tartalmas időt töltsenek együtt, azonban a motivációjuk már jóval csekélyebb volt és a bevont szülők kis hányada vett valóban részt a programban. Ezek okán Szilágyi arra tett javaslatot, hogy a későbbiekben a szülők támogatása, programban való részvételének motivációja nagyobb figyelmet kapjon.
-----------------	--	-----------------------	--

A kutatás célja

Kutatásunk célja egy – otthon, családi környezetben alkalmazható, szülőket ösztönző – mesecsomag program kipróbálása és validálása. Eddigi feltáró jellegű vizsgálataink arra engednek következtetni, hogy a mesecsomag feltételezhetően arra lehet alkalmas, hogy a szülőt (1) motivált helyzetbe hozza és (2) ennek következtében valószínűsíthetően a szülő-gyermek kapcsolat erősödhet. A mérőeszközünk alapjául Haga (2023) által összeállított mesecsomagot választottuk, amelyet Szilágyi (2024) már kipróbált kisiskoláskorú atipikus fejlődésmenetű, konduktív nevelésben részesülő gyermeket nevelő családok körében. Célcsoportnak mi is a hét-tíz éves korosztályt választottuk, hiszen a mese és a közös családi mesélés a kisiskolás gyermekek számára is az érzelmi kötődés egyik fontos eszköze lehet (lásd Mérei & V. Binet, 2006). A korábbi vizsgálatokat mi azonban ki szerettük volna egészíteni, egy a programot követő szülői reflexió és a program ideje alatt önkéntesen készíthető videófelvételek elemzésével.

A kutatás kérdései

Kutatási kérdéseink megfogalmazásához előzetes kutatásokat (lásd Haga 2023, Szilágyi 2024) vettünk alapul: a szülői motiváció és a flow-élmény megvalósulásán keresztül, különböző szakirodalmi forrásokat is áttekintettünk kérdéseink megfogalmazását megelőzően (Csíkszentmihályi, 1997; Szokolcsy, 2020). Ezek alapján a kérdéseink az alábbiak voltak:

1. Megfelelő eszköz-e a szülők ösztönzésére a mesecsomag készlet?
2. A mesecsomag program során a flow-élmény egyes elemeit hogyan élte meg a szülő a gyermekével eltöltött mesélés alatt?

3. Változott-e a szülők hozzáállása a gyermekükkel való együttműködésben, minőségi időtöltésben a Mesecsomag során?
4. Sikerült-e a szülőnek a gyermekét aktivizálni, motivált állapotba hoznia?

A kutatás előzményei

Kutatásunkba a Semmelweis Egyetem Pető András Egységes Konduktív Pedagógiai Módszertani Intézet (SEPA EKPMI) Konduktív Gyakorló Általános Iskola tanulóit és szüleiket kívántuk bevonni, amelyhez a Semmelweis Egyetem Kutatásetikai Bizottságától kaptunk engedélyt [engedélyszám: KEB/2024/015], ennek birtokában pedig egy intézményi befogadó nyilatkozatot. A kutatás megkezdéséhez szükséges engedélyeket megszerezve elsősorban az SE PA EKPMI Konduktív Gyakorló Általános Iskola 1. évfolyamba járó tanulókat és szüleiket kívántuk bevonni. A csoportban 7–10 éves atipikus fejlődésmenetű gyermekek tanulnak. A gyermekek a csoporton belül a) és b) osztályra vannak bontva, és így az a) osztály normál tanmenet mentén (NAT 2020), míg a b) osztály eltérő tanmenet, az iskola pedagógiai programja szerint halad. A két osztályban tanuló összes gyermek szülőjének kiküldésre került a csoport konduktorai által a mérőeszközünk, avagy a mesecsomag.

A mesecsomagot a csoportvezetőnek adtuk ki, és megkértük, hogy lehetőség szerint a napközis gyermekek esetében személyesen történjen a mesecsomag átadása a szülők számára. A csoportban tanuló gyermekek száma 10, így összesen 10 mesecsomagot adtunk ki a szülők számára. Ebből kettő érkezett vissza, és egy szülő-gyermek páros töltötte ki a mesecsomag részét képező kérdőíveket és a meserészleteket követő kérdéseket.

A kevés önkéntes jelentkező okán második körben újabb csoportokat kívántunk bevonni, ahogyan Szilágyi (2024) is eljárta saját kutatásában. Így esett a választás az SE PA EKPMI Konduktív Gyakorló Általános Iskola további csoportjaira, mivel ezen csoportokban a célcsoportunknak megfelelő korosztályú osztályok találhatóak. Így tehát szintén a csoportok csoportvezetőit felkeresve második körben sikerült a mesecsomagot az egyik csoportban általános iskolai 2. évfolyamon tanuló további 10, és egy másik csoport előkészítő osztályában tanuló hat gyermek szülőjének kiosztani. Ebből a körből ugyancsak két mesecsomag érkezett vissza, amelyből egy teljes kitöltés volt, a másik szülő azonban csak az előzetes kérdőívig töltötte ki, így ezen páros hiányos adatait a későbbiekben nem tudtuk feldolgozni.

Harmadik körben felkerestünk egy az intézményen kívül dolgozó konduktort is, és az ő általa foglalkoztatott és a célcsoportnak megfelelő gyermekeket és szüleiket is bevonni kívántuk, azonban sajnos innen egyetlen kitöltés sem érkezett vissza. A háromkörös toborzás után végül két szülő-gyermek páros vett részt a vizsgálatban, akik alsó évfolyamos osztályokba járnak.

A minta és az adatfelvétel

Jelen kutatásunkban tehát szülő-gyermek páros vett részt, akiket így vizsgálatunk szempontjából eseteknek tekinthetünk. Ennek értelmében többesetes vizsgálatot végeztünk. Következtetéseinket azonban a kevés esetszám miatt rendkívül óvatosan kell kezelni.

A 2. és a 3. táblázatban a résztvevők adatait foglaljuk össze a szülők által kitöltött kérdőívek és gyermekek konduktoraival való beszélgetések alapján. A gyermekekre A, illetve B gyermekként fogunk hivatkozni, szüleikre pedig 1. és 2. szülőként.

2. táblázat

A meseprogramban résztvevő gyermekek adatai

Meseprogramban résztvevő gyermekek adatai		
Adatokra vonatkozó szempontok	„A” gyermek	„B” gyermek
Csoportja	VI.	IV.
Osztálya	előkészítő 1.b osztály	2.a
Születési dátuma	2017	2014
Életkora	7 éves	10 éves
GMFCS	III-IV. szint	-
Diagnózis	tetraparesis spastica, közepes mentális retardatio, anarthria	enyhe mentális retardatio, ADHD, autizmus spektrumzavar

Az A gyermek

Az A gyermek 7 éves kislány. Az SEPA EKPMI Konduktív Gyakorló Általános Iskola előkészítő 1.b, tehát a tanulásban akadályozottak osztályában tanul. Fő diagnózisát tekintve tetraparesis spastica (GMFCS III-IV.), ezen kívül enyhe mentális retardatio és anarthria jellemzi. A gyermek kollégista, csak hétvégeente találkozik családjával. Szüleivel és 2 testvérével él egy háztartásban. Egy kedves nyitott személyiség, rendkívül mozgékony és szereti felfedezni környezetét, új elfoglaltságokat találni. Felnőttekkel és kortársaival kapcsolatot könnyen kialakít, elsősorban a felnőttek társaságát keresi. Szeret babázni, mesét, zenét hallgatni. Anarthria diagnózisa miatt nonverbális kommunikációs eszközökkel fejezi ki magát, mint például bólintás, szemkontaktus, hangadás, tárgyért nyúlás. Iskolában és otthon egyaránt kooperatív, egyszerűbb utasításokat végrehajt, figyelme motiválás hatására rövidebb ideig fenntartható. Családjával a hétfégi hazalátogatáskor sokat programoznak, az otthoni életben kiveszi a részét, testvéreivel jó a kapcsolata. Olvasott mesével rendszeresen találkozik otthon és iskolában egyaránt, és szívesen is hallgatja azt, közben figyel. A programban édesanyjával közösen, önként vettek részt. Bármilyen típusú dokumentációt nem készítettek.

A B gyermek

A B gyermek jelenleg 10 éves kislány. Az SEPA EKPMI Konduktív Gyakorló Általános Iskola 2.a osztályba integrálva tanul. Ép mozgású, diagnózisa enyhe mentális retardatio, ADHD, valamint autizmus spektrumzavar. Bejáró gyermek, mindkét szülőjével él egy háztartásban. Alapvetően egy lelkes gyermek, azonban a határait keresi egyaránt felnőttekkel és kortársakkal szemben, határozatlanabb irányításnál dominálni próbál. Osztálytársaival szívesen játszik, eközben heves érzelmi reakciók előfordulnak. Szülei rendkívül együttműködőek, gyermekük konduktoraival a kapcsolatot személyesen és e-mailben is egyaránt tartják. Gyermekükkel sokat foglalkoznak, fejlesztésekre és külön programokra is járnak vele. Olvasott szöveggel iskolában és otthon is egyaránt találkozik, ilyenkor rendszerint anyja, néha édesapja mesél. A mesét szívesen hallgatja és figyel közben, azonban előfordul, hogy feladathelyzetnek éli meg és ellenállást mutat.

A programban édesanyjával közösen, önként vettek részt. Bármilyen típusú dokumentációt nem készítettek.

3. táblázat

Meseprogramban résztvevő szülők személyes adatai

Meseprogramban résztvevő szülők személyes adatai		
Személyes adatokra vonatkozó kérdések	1. szülő	2. szülő
Résztvevő szülő életkora.	42	48
Hányan élnek egy háztartásban?	5	3
Hány gyermeket nevel(nek)?	3	1
Egyedül neveli gyermekét?	Nem	Nem
Legmagasabb iskolai végzettsége.	Egyetem	Főiskola
Milyen jellegű településen élnek (falu/város)?	Város	Város
Szoktak-e mesélni a gyermeknek?	Igen	Igen
Ki mesél a gyermeknek?	Szülei/testvérei	Anyja, néha apa
Rajzfilmet néznek-e?	Igen	Igen

Az 1. szülő 42 éves, öten élnek egy háztartásban, összesen három gyermeket nevelnek. Legmagasabb iskolai végzettséget tekintve egyetemet végzett. Városban élnek. Gyermeküknek testvérek, illetve szülei szoktak mesélni és rajzfilmet is szoktak nézni. A 2. szülő 48 éves, hárman élnek egy háztartásban, egy gyermeket nevelnek. Legmagasabb iskolai végzettségét tekintve főiskolai diplomát szerzett. Városban élnek. Gyermeküknek rendszerint anya, néha édesapa szokott mesélni, illetve rajzfilmet is szoktak nézni.

A kutatás módszerei

Kutatásunk módszereinek az esetelemzést (Szokolszky, 2020), valamint a tartalomelemzést (Falusi, 2000) választottuk. Az esetelemzés során külön esetnek értelmeztük mind a két szülő-gyermek párost, akik részvétele által kutatási kérdéseinkre választ kaphatunk és reprezentatív módon következtetéseket tudunk azokból levonni. Az esetelemzés során egyszerre alkalmazunk kvalitatív és kvantitatív módszereket egyaránt. Ezek értelmében kvalitatív kutatási módszernek tekinthető a tartalomelemzés, kvantitatív kutatási módszernek pedig a szülői kérdőívek. A tartalomelemzés fontos sajátossága, hogy birtokunkban legyenek olyan tartalmak, amelyeket aztán adatok formájában fel tudunk használni, továbbá, hogy ezen adatokból releváns következtetéseket tudjunk levonni. Jelen kutatásunk esetében a megszerzett adatokat számszerűsítve elemeztük.

A kutatás modellje

A vizsgálat sajátossága miatt, miszerint ez egy otthoni környezetben alkalmazható meseprogram, a hagyományosan értelmezett modell kutatásunkban nem valósult meg. Annak érdekében azonban, hogy mégis nyomon tudjuk mi is követni a résztvevők program során megélt őszinte reakcióit és a szülő és gyermek között megvalósuló összhangot, együttműködést, motivációs levelünkben arra kértük és ösztönöztük a szülőket, hogy készítsenek a mesélés, valamint a mesélést követő kérdések megválaszolása során videófelveteleket, fényképeket. Így modellünknek azon felvételeket reméltük vélni, melyek jól bemutatják a mesélés színterét, a mesélő szülő és a mesét hallgató gyermek/gyermek bevonódását az élménybe. A videó készítésével egyik szülő sem élt és járult hozzá ezzel kutatásunk sokrétűbb elemzéséhez, így következtetéseinket csupán az írott válaszok alapján tudtuk megállapítani. Ugyanakkor Szilágyi (2024) előzetes vizsgálatában több szülő is élt a mesei élmény megörökítésével.

A mérőeszközök

Kutatásunk mérőeszköze a szülő-gyermek párosok számára összeállított mesecsomagok voltak, amelyek a következőket tartalmazták:

1. Motivációs levél: Ebben részletesen leírtuk kutatásunkat, és kiváltképp a mesecsomag lényegét, kitöltésének folyamatát. Ezeket ismertetve kívántuk a szülőket ösztönözni a részvételre és megindokolni nekik, miért is érdemes és hasznos ez a program a számukra is. Motivációs levelünkben biztosítottuk a szülőket arról, hogy kizárólag kutatási célból használjuk fel adataikat, válaszaikat és azok harmad kézre nem kerülnek. Feltüntettük a kutatást végző személy elérhetőségét is, melyet felmerülő kérdések esetén tudtak felkeresni.
2. Szülői beleegyező nyilatkozat: A motivációs levelet követő oldalon egyből csatoltuk a szülők számára a beleegyező nyilatkozat, hogy amennyiben szívesen vennének részt a programban, azt aláírásukkal is támasz-
szák alá.
3. Személyes adatokra vonatkozó kérdőív: A program megkezdését megelőzően, a szülőknek egy Haga (2023) és Szilágyi (2024) által összeállított kérdőívet kellett kitölteniük, mely feleletalkotó, nyílt végű kérdéseket tartalmazott és a család, illetve családtagok szociokónómiai hátterére vonatkozottak.
4. Előzetes flow szinkronizációs kérdőív (Magyaródi & Oláh, 2015 alapján Haga, 2023 és Szilágyi, 2024 által szülőkre adaptálta): 28-tételes feladatmegoldáshoz kapcsolódó flow-élményre, a motivációs és koordinációs aspektusokra vonatkoznak: 1. Hatékonyság és összehangoltság a partnerrel (például A feladat végeztével több energiát éreztem magamban, mint a kezdetekor. /A gyermekem motivált a tevékenység végzése során.) 2. Bevonódás-élmény és koncentráció (például Jól tudtam reagálni a partnerem viselkedésére./ Belefeledeztem a tevékenységbe.) 3. Motiváció és pozitív hatás a gyermekemre (például Szívesen lennék együtt máskor is a gyermekemmel./Motiváltam a gyermekemet a feladat végzése során.) 4. Motiváció és tanulás a személy számára (például: Tudtam tanulni a gyermekemtől./El tudtam fogadni a gyermekem képességeit.) 5. Koordináció a gyermekkel a tevékenység közben (például Azt éreztem, hogy szinte együtt rezdülünk a gyermekemmel./ Éreztem, hogy pozitív hatással vagyok a gyermekem teljesítményére.
5. Mese és ahhoz tartozó kérdések: A csomag egyik fő alkotó eleme a részletekre (három napra/estére) bontott mese volt, melyet minden esetben feleletalkotó, nyílt végű kérdések követtek. Ezek során külön válaszra voltunk kíváncsiak a gyermek és a szülő esetében is. A mese Móra Ferentől a Nagyhatalmú Sündisznócska című mű volt.
6. Utólagos flow szinkronizációs kérdőív (Haga, 2023): Az utólagos szülői kérdőív a meseprogramot követően azt kívánta felmérni, hogyan élte meg a szülő azt. 28 feleltválasztós, zárt végű kérdést tartalmazott, amelyek során az előzetes kérdőívhez hasonlóan egy ötfokú skálán kellett a szülőnek megadnia melyik a legjellemzőbb rá. A kérdőívet továbbá kiegészítettük egy 29. feleletalkotó, nyílt végű kérdéssel.

7. Videófelvételek: A motivációs levelünkben említett videófelvételek is a mesecsomag mint mérőeszköz részét képezték. Ez segíteni kívánta a szülő és gyermek közötti kapcsolatot, az őszinte reakciók és az együttműködés pontosabb megfigyelését, következtetések levonását.
8. Reflexió: Végezetül a program végén a szülőktől egy reflexiót kértünk, melyben saját szavaikkal írhatták le, hogyan élték meg a Mesecsomagot, milyen érzéseket váltott akár belőle, vagy gyermekéből ki és milyen esetleges nehézségekkel néztek szembe.

A kutatás eredményeinek bemutatása

A kutatásunk eredményeit a kutatási kérdések mentén és megválaszolásával szeretnénk bemutatni.

A mesecsomag alkalmazása a vizsgálatba bevont szülők körében

Az első kutatási kérdésünk a mesecsomag alkalmazására vonatkozott, amely megválaszolására adatnak a kiosztott, és kitöltött kérdőívek számszerűsített adatai szolgáltak, továbbá a mesecsomagon belüli válaszok. A mesecsomagot összesen három csoportba és 26 gyermek szüleinek adtuk ki. Ebből kettő érkezett vissza teljes kitöltéssel, egy pedig fél kitöltéssel. Feltételezhető, hogy a harmadik szülő a program során elvesztette motivációját, így csak az előzetes kérdőív kitöltéséig jutottak. A kettő önkéntesen résztvevő szülő-gyermek páros esetében azonban megfigyelhető volt, hogy minden kérdést megválaszoltak, a meserészleteket követő kérdéseknél a gyermek és a szülő is válaszolt, a program végén pedig mindkét szülő leírta pár mondatban, saját szavaival, összegzően a programmal kapcsolatos érzéseit, meglátásait. A csekélynek mutató részvételi hajlandóság mögött meghúzódó feltételezett ok lehet a szülők kimerültsége vagy fáradtsága lehet, például az egész napi munka után nem tud feltöltődni vagy pihenni. Erre világítottak rá a mesecsomag program korábbi kutatásai is. Pintér, Szilágyi & Gál (2025) feltáró jellegű pilotkutatásában a nyolc mesecsomag programba bevont szülőt ugyancsak több körben kellett megkeresni és felkínálni számukra az otthoni közös mesélést. Ugyanakkor két szülőt motivált, hogy videófelvételt készítsen a közös mesélésről. További vizsgálódásra van szükség ahhoz, hogy megismerjük a szülők bevonódási szándékait (például attitűdjét, társas kapcsolódásait), miért is szeretne vagy hajlandó részt venni egy otthoni, gyermekével közös programban.

A szülők által átélt pozitív élmények megítélése

A második kutatási kérdésünk a flow-élmény megélésére vonatkozott, amelyhez az utólagos flow szinkronizációs kérdőív válaszait elemeztük. A kérdőív öt problémakört ölelt fel: motiváció és pozitív hatás a partnerre, alapvető kapcsolat a partnerrel, összehangolódás a partnerrel, bevonódás

élménye, a gyermekem elfogadása. Tekintettel arra, hogy a vizsgálatunkban két szülő-gyermek páros vett részt, így matematikai statisztikai eljárásokat nem tudunk elvégezni a kérdőív adataival. Ugyanakkor arra a kérdésre, hogy a mesecsomag program során a flow-élmény egyes elemeit hogyan élte meg a szülő a gyermekével eltöltött mesélés alatt, leíró, feltáró jellegű mintázatok tudunk elemezni és magyarázni.

Az A gyermek – 1. szülő esetében a következők mondhatók el. A hatékonyság és összehangolódás a partnerrel tevékenység közben problémakörre vonatkozó kérdések esetében túlnyomóan a valamennyire (4) és semleges (3) válaszokat jelölte meg a szülő, azonban érdemes megemlíteni, hogy a „Éreztem, hogy jól teljesítünk.” és „Azt éreztem, hogy jobb a kapcsolatunk a gyermekemmel.” állítások esetén a szülő a teljes mértékben (5) választ jelölte. Ez a két szembetűnő eredmény arra ad következtetést, hogy sikerült a párosnak a program során az együttesség élményét átélni. A bevonódás élménye és koncentráció a partnerrel problémakörön belül minden állításhoz a valamennyire (4) lehetőséget jelölte meg a szülő, amely alapján szintén azt a következtetést tudjuk levonni, hogy a mesefoglalkozás idején, még ha nem is végig, de volt olyan pillanat, amelyben a flow-élményt át tudták élni a résztvevők. A partnerre gyakorolt pozitív hatás problémakörén belül rendkívül magas pontszámot ért el, csupán egy helyen választotta a szülő a valamennyire (4) lehetőséget, de összességében pozitív hatással tudott lenni gyermeke motiváltságára. Az utolsó problémakörben, a motiváció a közös tevékenységben, az állapítható meg, hogy a gyermek is ösztönző hatással tudott lenni édesanyjára.

Az A gyermek – 1. szülő esetében az előzetes kérdőív összesített átlaga 4,8/5 az utólagos flow szinkronizációs kérdőív összesített átlaga 4,0/5. Figyelmet érdemel az, hogy az A szülő esetében a magas induló attitűd után a tényleges élmény még mindig megmarad pozitívnak, csak a viszonyulása mutatkozik reálisabbnak. A bevonódás élmény és koncentráció esetében az előzetes kérdőív összesített átlaga 4,5/5, az utólagos kérdőív összesített átlaga 4,0/5. A bevonódás élménye stabilan jónak mutatkozott, kis visszaeséssel. Az utólagos bevonódás szórása: az 1. szülő itt egységesen 4-eseket jelölt (szórás ≈ 0), vagyis konzisztens élményként élte meg a közös mesélést. Az A szülő – 1. szülőpárosnál a mesecsomag program után is megbízhatóan pozitívnak tűnt a bevonódás és az együttesség élménye.

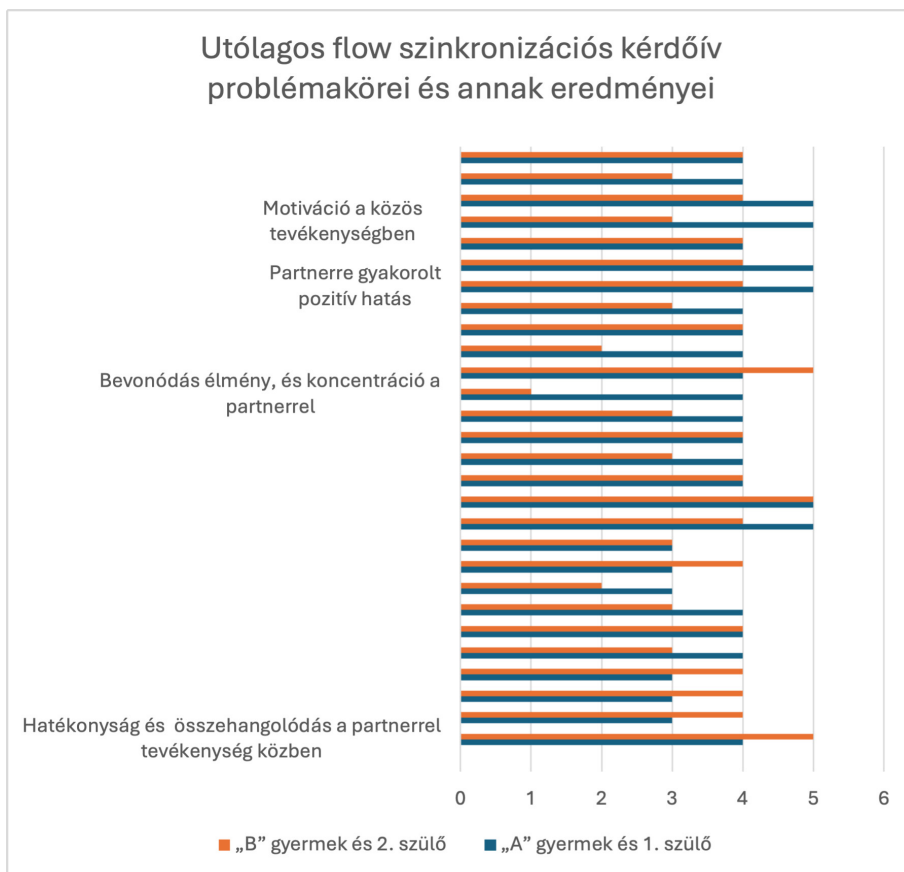
A B gyermek és 2. szülő esetében pedig az alábbiak mondhatók el. A hatékonyság és összehangolódás a partnerrel tevékenység közben problémakörre vonatkozó kérdések esetében túlnyomóan a valamennyire (4) és semleges (3) válaszokat jelölte meg a szülő, szembetűnő eredmény azonban, hogy a „Jól tudunk együttműködni.” és „Azt éreztem, hogy jobb a kapcsolatunk a gyermekemmel.” állítások esetén a szülő a teljes mértékben (5) választ jelölt, az „Automatikusan együtt tudunk működni a gyermekemmel.” állításnál nem (2) választ adott. Ez a gyermek diagnózisainak ismeretében, az autizmus spektrumzavarból adódó heves érzelmi reakciók, a gyermek türelmetlenség-

ge okán lehetett így. A gyermekével való kapcsolatára vonatkozó kérdésre adott magas válasz azonban ezen páros esetében is arra ad következtetést, hogy sikerült a párosnak a program során az együttesség élményét átélni. A bevonódás élmény és koncentráció a partnerrel problémakörön belül rendkívül sokszínű válaszok érkeztek a szülőtől. A „Teljesen kikapcsolódtam.” állításra egyáltalán nem (1), a „Belefeledkeztem a tevékenységbe.” állításra teljes mértékben (5), a „Feladat végzése feltöltött.” állításra nem (2), az „A feladat végeztével több energiát éreztem magamban, mint a kezdetekor.” állításra valamennyire (4), és végül a „Csak a közös tevékenységre koncentráltam.” állításra semleges (3) választ jelölt. Ezen változatos válaszokon belül is fellelünk eltéréseket, hiszen először úgy nyilatkozott a szülő, hogy teljesen belefeledkezett a tevékenységbe, azonban a későbbiekben arra vonatkozóan, hogy csak a tevékenységre koncentrált már csak semleges választ adott. A válaszokat elemezve ezen páros esetében már kevésbé mondható el az, hogy sikerült a program során a flow-élményt átélniük, erre azonban a gyermek diagnózisai lehetnek magyarázattal. A partnerre gyakorolt pozitív hatás problémakörön belül megannyi állításra valamennyire (4) lehetőséget jelölt, tehát részben megvalósult az, hogy a gyermekére pozitív hatást gyakorolt a szülő. Az utolsó problémakörben, a motiváció a közös tevékenységben az figyelhető meg, hogy a gyermek kisebb mértékben, de valamilyen szinten ő is motiválta édesanyját.

A B gyermek – 2. szülő előzetes kérdőívének összesített átlaga 4/0/5, utólagos kérdőív összesített átlaga 3,57/5. A 2. szülő megítélésében a mérsékelt pozitív indulás után az utólagos értékelés közelebb kerül a semlegeshez. Megfigyelhető, hogy a 2. szülő kevésbé élte meg elmerült élményként a közös mesélést a gyermekével. Az utólagos kérdőív adatai alapján a bevonódás élmény szórása nagyon ingadozónak mutatkozik, mivel 1-5-ig minden érték megjelenik. Feltételezhetően ennek az lehet az oka, hogy a 2. szülő úgy élhette meg a közös mesélést, hogy egyszer sikerült, máskor nem bevonódnia a mesélés élményébe. Semlegesnek ítélte meg a B szülő a közös mesélés előtt a motivációját (3,5/5), viszont a közös mesélés megélésében kismértékű javulás mutatkozott (3,75/5). Mindezen eredmények arról informálnak, hogy miközben a flow-szerű elmélyülés-belefeledkezés gyengébbnek mutatkozik, mégis tud a szülő motivált lenni a közös mesélésben. A B gyermek – 2. gyermek szülőpár esetében a mesecsomag inkább változó sikert hozott a bevonódásban, viszont a szülői motiváló impulzus feltételezésünk szerint megmaradhat, esetlegesen enyhén erősödhet. Az 1. ábra az utólagos flow szinkronizációs kérdőív adatainak mintázatait mutatja a problémakörök mentén.

1. ábra

Utólagos flow szinkronizációs kérdőív adatainak mintázata a problémakörök mentén

A rendelkezésünkre álló adatok alapján, azt tapasztaltuk, hogy a szülő-gyermek párosoknak részben sikerült bevonódniuk a tevékenységbe, átszellemlülni, azonban a B gyermek – 2. szülő esetében a reflexióban leírtak alapján az egész program sokkal inkább hatott feladathelyzetnek, mintsem közös, minőségi időtöltésnek, egyfajta kapcsolatépítésnek: „nehezen viselte, hogy „feladat” lesz ezt a mesét végigolvasni.”

A szülői hozzáállás, közös időtöltés megítélése

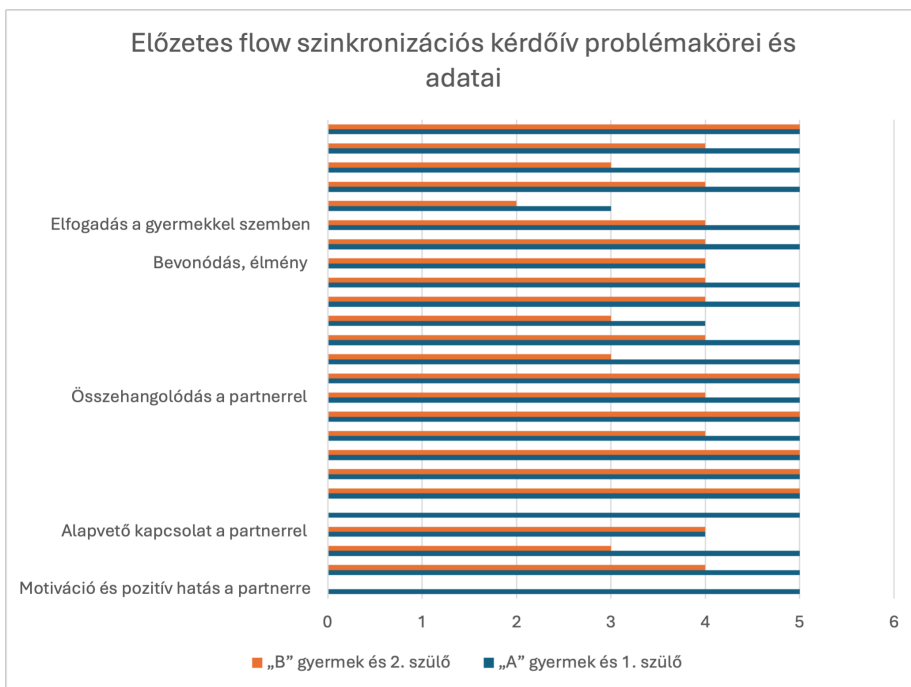
Harmadik kutatási kérdésünk során a szülők programhoz való viszonyának alakulását és az együtt töltött idő megélését vizsgáltuk, melyhez egyaránt az előzetes és az utólagos flow szinkronizációs kérdőív adatait is kellett elemeznünk, továbbá a szülők által írt reflexiókat.

Ezek alapján az A gyermek – 1. szülőről az állapítható meg, hogy rendkívül lelkesen és motiváltan kezd nekik a programnak és már korábban is gyakran előfordult, hogy a mindennapokban együttműködtek, közösen töltötték időt. A partnerrel való kapcsolatra vonatkozó állítások során az édesanya valamennyire (4) választ adott „A mindennapokban jól kommunikálok a gyermekemmel.” állításnál, azonban ez annak tudható be, hogy a gyermek nonverbális kommunikációs eszközökkel kommunikál és így a szülő esetében is előfordulhat, hogy gyermeke mondanivalóját nehezebben érti meg. Az utólagos flow szinkronizációs kérdőív válaszai alapján elmondható, hogy ebben a programban is jól sikerült az együttműködés, sikerült a program során kikapcsolniuk és egymásra is motiváló hatással voltak. A szülő a reflexióban a következőt fogalmazta meg: „A mese jó volt, tetszett nekem. Mivel a kislányom nem beszél, így nehezebb volt „megbeszélni” a feladatokat.” A programban tehát nehézséget a gyermek anarthriája okozott, azonban ezt leszámítva élvezték a mesecsomagot és a szülő hozzáállása továbbra is pozitív maradt a gyermekével való közös időtöltés szempontjából.

A B gyermek – 2. szülő adatait elemezve, az állapítható meg, hogy a program kezdetekor motiváltságuk még nem volt erős, hiszen annak ellenére, hogy csapatban jól tudnak együttműködni, kettesben nem szoktak olyan gyakran közös, minőségi időt tölteni, együtt gondolkodni, mivel a gyermek és vélhetően a szülő is az utólagos reflexió alapján, egyaránt a mesecsomaghoz hasonló helyzeteket irányított feladathelyzetnek élik meg, amiben a gyermek ellenállóbbá, türelmetlenebbé válik. A páros esetében az utólagos flow szinkronizációs kérdőív eredményei alapján elmondható, hogy sikerült egymást motiválniuk (elsősorban a szülőnek a gyermeket), azonban az együttműködés és összehangolódás nem ment zökkenőmentesen, ezt az édesanya által írt reflexió is alátámasztja: „...Az utolsó nap már B gyermek is partnerként viselkedett, amúgy nehezen viselte, hogy „feladat” lesz ezt a mesét végigolvasni...”/”...Összességében ez az irányított helyzet váltott ki ellenállást a gyerekből.” Ezen nehézségek a gyermek diagnózisaira vezethetők vissza, amelyek hatással vannak szociális és motivációs tényezőire. A szülő mindezek mellett megosztotta a reflexióban saját véleményét is: „Ez a mese csomag nagyon kedves volt...”/A mesélés része az estéinknek ... nagyon szereti, amikor én mesélek, ahol „színészi” hajlamaimat is megélem.” Ezek alapján feltételezhetjük, hogy a mesélés önmagában egy meghitt, szeretetteljes mozzanata a mindennapjaiknak és csak a program kötöttsége és a kérdések váltottak ki a gyermekből a mesével szemben ellenállást. A 2. ábra az előzetes flow szinkronizációs kérdőív mintázatait szemlélteti.

2. ábra

Előzetes flow szinkronizációs kérdőív problémakörei és adatai és mintázatai

Az eredményeket összegezve megfigyelhetjük, hogy azt, hogy a mesecsomag esetlegesen alkalmas lehet a közös élmény támogatására, mivel mind az A gyermek – 1. szülő, mind a B gyermek – 2. szülő páros esetében megfigyelhető volt a közös élmény támogatása (az utólagos kérdőív összesített átlagában 3,5–4,7 közötti tartományban), viszont a bevonódás különösen érzékenynek tűnhet, feltételezhetően amiatt, hogy a szülők feladatként tekinthettek a mesecsomag programra, és nem önmagukat ösztönző élményre.

Szülői motiválás sikeressége

Negyedik kutatási kérdésünk arra vonatkozott, hogy mennyire sikerült a szülőnek a program során a gyermekét ösztönöznie. Ennek megválaszolására a meserészleteket követő kérdésekre adott válaszokat, rajzolási lehetőségeket és utólagos flow szinkronizációs kérdőívet kellett megvizsgálnunk. A mese részleteket követő kérdések esetében mindkét szülő-gyermek párosról elmondható, hogy egyaránt a szülő és a gyermek is válaszolt minden alkalommal. A második meserészletet követően lehetőséget biztosítottunk a gyermekek számára a rajzolásra is, azonban ezzel a lehetőséggel egyik gyermek sem élt. Ennek oka feltételezhetően az lehetett, hogy közrejátszott

benne a mesélés ideje, hiszen amennyiben a mesélés az esti mese formájában történt, előfordulhatott, hogy a gyermekek utána már aludni készültek és nem volt lehetőség a rajzolásra. Továbbá az A gyermek esetében a diagnózist figyelembe véve is következtethetünk arra, hogy felső végtagjának érinthetősége miatt nem sikerülhetett neki a rajzolás. Az utólagos flow szinkronizációs kérdőív esetében a 'partnerre gyakorolt pozitív hatás' problémakörön belül jól meg tudtuk figyelni, mennyire tudta a szülő ösztönözni, motivált helyzetbe hozni gyermekét. Ez mindkét szülő-gyermek páros esetében valószínűsíthetően megvalósulni látszott, illetve vélhetően a szülő hozzáállása, lelkesedése is közrejátszott abban, hogy a gyermekét aktivizálni tudta a közös mesélés során.

Összegzés és következtetések

Kutatásunkban egy otthon alkalmazható, szülőket ösztönző mesecsomag validitásvizsgálatát kívántuk bemutatni. Eredményeinkből a következő megállapításokat tehetjük. A résztvevő szülők esetében az alábbiak állapíthatók meg: a válaszok és visszajelzések alapján a szülők a mesecsomag programot kapcsolatépítés helyett inkább élték meg feladathelyzetben, ez különösen igaz a 2. szülő esetében, aki a program végi reflexióban is feladathelyzetként utalt a mesélésre. Ennek ellenére azonban elmondható, hogy sikerült a szülő-gyermek párosoknak a három nap során elmélyedni a mesében és kapcsolódni egymással. Kiugró eredményeket és nehézségeket a B gyermek – 2. szülő esetében figyelhettünk meg, de ezeket mind a gyermek diagnózisára tudtuk visszavezetni. A szakirodalomból ismeretes, hogy a családok életében fontos szerepet játszik a mesélés (Nyitrai, 2009; Rácz & Pozsár, 2013), amelyben többnyire az anya vesz részt, továbbá, hogy a meseválasztást leginkább a gyermek választása határozza meg. Ezen megállapításokat mi is alá tudtuk támasztani, hiszen a programban résztvevő szülők mind édesanyák voltak és a programot megelőző, személyes adatokra vonatkozó kérdőívek válaszai alapján is az édesanya szokott legtöbbször részt venni a rendszeres mesélésben.

Jelen mesélés egy általunk választott mesével zajlott, azonban a továbbiakban, kifejezetten a B gyermek esetében kialakuló ellenállás miatt javasoljuk, hogy a programban szereplő mesét személyre szabva válassza meg a vizsgálatvezető, hiszen az egyénileg választott történet a gyermeket biztonságos érdekelni fogja és megalapozza vele a gyermek aktivitását a programban. A szakirodalmi források is megállapítják, hogy a mesélés gyakorisága nem mutat összefüggést a szülők iskolai végzettségével (lásd Havlikné & Pozsár, 2013), azonban ezen megállapítást mi magunk, a kevés esetszám miatt nem tudtuk alátámasztani.

Ahogy korábban Haga (2023) és Szilágyi (2024) kutatásában is, úgy a mi vizsgálatunk esetében is megállapítható, hogy a szülők ösztönzése, motiválása feltételezhetően nehéz folyamat, amelyre a jövőben végzett kutatások so-

rán sokkal nagyobb hangsúlyt és esetleges új megoldásmódokat kell találni, hiszen sejtethető, hogy a motiváltság hiányának ellenére az igényük megvan a szülőknél a gyermekükkel való közös időtöltésre.

Kis esetszámú kutatásunk lévén eredményeinket óvatosan kell kezelni és érdemes a korábbi és folyamatban lévő kutatási eredményekkel összefogva kezelni. A két gyermek (eset) kapcsán felmerülnek olyan kérdések, amelyek arra vonatkoznak, hogyan tudjuk az egyes diagnózissal rendelkező gyermekek aktivizálást, bevonódását segíteni. Elsősorban a jövőben érdemes a mesecsomag kiküldése előtt egy felmérést végezni, amiből a kutatást végző személy teljes képet kaphat arról, milyen diagnózisú gyermekek fognak a vizsgálatban részt venni és számukra egyénre szabottan megtervezni a mesecsomagot, hogy azok valóban adekvátak legyenek, például a gyermek és a szülő szabadon választhassa meg a mesét.

A szülők által megélt nehézségek ellenére összességében elmondható, hogy a résztvevők körében feltételezhetően működhet a mesecsomag a szülők motiválásának szempontjából, a szülő-gyermek kapcsolatok erősítéséből, hiszen a résztvevő szülőktől kapott írásos visszajelzések ezt támasztották alá a jelen vizsgálatban.

A kutatás korlátai és pedagógiai hasznosíthatósága

Ahogy tanulmányunk első felében is említettük, a szülők motivációjának helyreállítására irányuló programok, lehetőségek igen csekély számban fellelhetők, azonban annál nagyobb szükség lenne rájuk. A jelen kutatást a kevés esetszám ellenére is érdemes volna azt tovább vinni és még több mintán elvégezni, hogy azok által releváns eredményeket kaphassunk. Az eredményeket a későbbiekben pedig további otthoni anyanyelvi programok megalkotására lehetne felhasználni. Továbbá úgy véljük, a kutatást végző személynek érdemes lenne a bevonni kívánt gyermekekkel előzetesen már kapcsolatot kialakítani, a programot megelőzően egy mesekört szervezni, akár több alkalommal, ahol a gyermekek meséket hallgatnak, valamint a mesecsomag programban is előforduló helyzetek jelenhetnek meg a tevékenység során. Ez szolgálhatná feltételezésünk szerint azt, hogy a gyermekeket aktivizálja, motivációjukat felkeltse, a kutatást végző személykapcsolatot tudjon velük a mesén keresztül teremteni és ezt a motiváltságot aztán a szülők számára is át tudja adni egy otthoni alkalmazáson alapuló mesecsomag további feltáró kutatásának érdekében.

Köszönetnyilvánítás

Köszönjük az önkéntes részvételt a családoknak, akik kitöltéseikkel és válaszaikkal hozzájárultak a kutatáshoz, a Semmelweis Egyetem Pető András Konduktív Gyakorló Iskola szakembereinek és a kutatásba bevont csoportok konduktorainak.

Irodalom

- A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete (1959–1962). Mese. In *A magyar nyelv értelmező szótára*. (pp. 1.). Budapest, Akadémia Kiadó. <https://mek.oszk.hu/adatbazis/magyar-nyelv-ertelmezo-szotara/kereses.php?kereses=mese> (2025.08.15.)
- Baksa, N. (2020). *A verselés és mesélés szerepe az óvodás gyermekek fejlődésében a Csonkapapi és Beregsomi óvodákban*. Szakdolgozat. Ukrajna Oktatásügyi Minisztérium II. Rákóczi Ferenc Magyar Főiskola Pedagógia és Pszichológia Tanszék. https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/bitstream/123456789/514/1/Baksa_N_A_verseles_es_meseles_szerepe_2020.pdf (2025.08.14.)
- Bettelheim, B. (1985). *A mese bővölete és a bontakozó gyermeki lélek*. Gondolat Kiadó.
- Cairney, T., H. (2003): Literacy within family life. In: Hall, N., Larson, J. & Marsh, J. (Eds.), *Handbook of early childhood literacy* (pp. 85–98). SAGE. <https://doi.org/10.4135/9781848608207.n8>
- Csíkszentmihályi, M. (1997). *Flow–Az áramlat. A tökéletes élmény pszichológiája*. Akadémiai Kiadó.
- Falusi, I. (2000). *Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe*. Műszaki Könyvkiadó.
- Farkas, S. (2024). *A gondolkodási műveletek fejlesztése meséken keresztül atipikus és tipikus fejlődésmentű gyermekek körében*. Szakdolgozat. Semmelweis Egyetem Pető András Kar.
- Feketéné, Sz. É. (2023). Miért éppen a konduktív nevelés? In: Földes, R., Kollegatársoly, I. & Túri, I. (Eds.). *A konduktív pedagógia alapelvei és módszertana* (pp. 5–32). Semmelweis Egyetem Pető András Kar, Budapest.
- Frisch, D. (2023). A fiatalok olvasási szokásai a 21. században. In Laki, I. & Schottner, K. (Eds.), *Tudományos élet a Milton Friedman Egyetem falai között 2* (pp. 72–103). Milton Friedman Egyetem.
- Gátas, E. (2023). *Elemi tapasztalati következtetés longitudinális vizsgálata mesén keresztül (A mesemondás minősége és a következtetés feladat összefüggései atipikus fejlődésmentű óvodások körében)*. Szakdolgozat. Semmelweis Egyetem Pető András Kar. https://semmelweis.hu/pak/files/2023/07/Tudomany-es-Hivatas_2023_1.pdf#page=129 (2025.08.15.)
- Haga, O. & Pintér, H. (2022). Pedagógusok véleménye a fonológiai tudatosságról, a szülő-gyermek beszédfoglalkozásokról írásbeli kikérdezés alapján. In Molnár, Gy. & Tóth, E. (Eds.), *Új kutatások a neveléstudományokban 2021.; A neveléstudomány válaszai a jövő kihívásaira* (pp. 30–40). Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet – MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság. http://acta.bibl.u-szeged.hu/78904/1/ukn_2021_030-040.pdf (2025.08.15.)
- Haga, O., Gál, F. & Pintér, H. (2022a). Szülőket ösztönző tényezők vizsgálata: egy otthoni anyanyelvi foglalkozás validitásvizsgálata. In Kasik, L. & Gál, Z. (Eds.) *XIX. Pedagógiai Értékelési Konferencia = 19th Conference on Educational Assessment: PÉK 2023 = CEA 2023*, Szeged, 2022. április 20–22. <https://www.edu.u-szeged>.

- hu/pek2023/download/PEK_2023_CEA_2023_absztraktkotet.pdf#page=42 (2025.08.15.)
- Haga, O. Gál, F. & Pintér, H. (2022b). Szülők véleménye a gyermekükkel otthon, közösen folytatott foglalkozásokba való saját bevonódásuk ösztönzőiről. In Steklács, J. & Molnár-Kovács, Zs. (Eds.), *21. századi képességek, írásbeliség, esélyegyenlőség: XXII. Országos Neveléstudományi Konferencia. Absztraktkötet*. https://konferencia.pte.hu/sites/konferencia.pte.hu/files/ONK_absztraktkotet_2022.pdf#page=362 (2025.08.15.)
- Haga, O. (2023). *Tipikus és atipikus gyermekek szülei számára alkalmazható, szülőket ösztönző, otthon, családi környezetben végezhető anyanyelvi foglalkozások adaptálása*. Tudományos Diákköri dolgozat. Semmelweis Egyetem, Pető András Kar, Budapest.
- Haga, O. & Szilágyi, D. (megjelenés alatt). Szülő-gyermek kapcsolatot támogató Mesecsomag program kipróbálása szegregált intézményben tanuló gyermekek és elsődleges gondozóik körében: pilotvizsgálat. Várható megjelenés: Iskolakultúra.
- Havlikné, R. A. & Pozsár, É. (2013). Otthoni mesélési szokások vizsgálata öthat éves szegedi óvodások körében. *Módszertani Közlemények*, 53(2), 12–20. <https://www.iskolakultura.hu/index.php/modszertani-kozlemenyek/article/download/35549/34588> (2025.08.23.)
- Kövesdi, A., Soltész-Várhelyi, K., Törő, K., Csikós, G., Hadházi, É., Takács, Sz., Rózsa, S. & Földi, R. (2020). Reziliencia változása és támogató szerepe a szülő-gyermek kapcsolatban – longitudinális vizsgálat COVID-19. *Psychologia Hungarica Caroliensis*, 8(3), 7–29.
- Magyaródi, T. & Oláh, A. (2015). Flow Szinkronizáció Kérdőív: az optimális élmény mechanizmusának mérése társas interakciós helyzetekben. In *Mentálhigiéne és Pszichoszomatika*, 16(3), 271–296. <https://doi.org/10.1556/0406.16.2015.34>
- Mérei, F. & V. Binet, Á. (2006; 15. kiadás). *Gyermeklélektan*. Medicina Kiadó.
- Molnár, E. (2019). Mese vagy rajzfilm? = Tale or cartoon? *Gradus*, 6(3), 11–15. <https://dea.lib.unideb.hu/server/api/core/bitstreams/d63c9c9a-f531-48b1-bf4c-06d530d1b0c2/content> (2025. 08.15.)
- Nádai, P. (1999). A mesélésről. In Szávai I. (Ed.), *Fordulópont* (pp. 5–12). Pont Kiadó.
- Nagy, J. (1980). *5-6 éves gyermekeink iskolakészültsége*. Akadémia Kiadó.
- Néma, J. E. (2022). A családi literáció szerepe rurális közegben élő diplomás családok olvasóvá nevelői habitusában. *Iskolakultúra*, 32(12), 89–109. <https://ojs.bibl.u-szeged.hu/index.php/iskolakultura/article/view/44175/43239> (2025. 08.15.)
- Nyitrai, Á. (2009). Mesék és fejlődéssegítő feladatok az 1. és a 2. osztályos olvasókönyvekben. *Iskolakultúra* 19(11), 3–18. <https://ojs.bibl.u-szeged.hu/index.php/iskolakultura/article/download/20921/20711> (2025.08.15.)
- Nyitrai, Á. (2016). Mese és mesélés. *Iskolakultúra*, 26(4), 75–83. <https://doi.org/10.17543/ISKKULT.2016.4.75>

- Nyitrai, Á. (2017). Az összefüggés-kezelés fejlesztésének segítése. In Nagy, J. (Ed.), *Fejlesztés mesékkel. Az anyanyelv, a gondolkodás fejlődésének segítése mesékkel 4–8 éves korban* (pp. 53–79). Mozaik Kiadó.
- Papp, M. (2018). Az osztenzív stimulusok szerepe a mesék átadásában és megértésében. *Anyanyelv-pedagógia*, 11(4), 24–36. <https://doi.org/10.21030/anyp.2018.4.2>
- Pintér, H., Szilágyi, D. & Gál, F. (2025). A mesélő szülő (Szülők ösztönzésére és bevonására irányuló meseolvasási program validitásvizsgálata). *Anyanyelv-pedagógia*, 8(4), <https://doi.org/10.21030/anyp.2025.4.1>
- Sándor, I. (2017). A mesemondás három aranyalmája. *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros*, 26(12), 45–49. https://www.epa.hu/01300/01367/00297/pdf/EPA01367_3K_2017_12_045-049.pdf (2025.08.19.)
- Szilágyi, D. (2024). *Szülőket ösztönző Mesecsomag-készlet validitásvizsgálata konduktív nevelésben részesülő gyermeket nevelő családok körében*. Szakdolgozat. Semmelweis Egyetem, Pető András Kar, Budapest.
- Szinger, V. (2009). Interaktív mesemondás és meseolvasás az óvodában a szövegértés fejlesztéséért. *Anyanyelv-pedagógia*, 3(1). <https://doi.org/10.21030/anyp.2009.3.4>
- Szokolszky, Á. (2020). *A pszichológiai kutatás módszertana*. Osiris Kiadó.
- Tancz, T. (2019). Mesemorzsa: Élményalapú módszerek a mesék óvodai feldolgozásában. In Bordás S. *Módszerek, művek, teóriák* (pp. 391–400). Eötvös József Főiskolai Kiadó. <https://pea.lib.pte.hu/server/api/core/bitstreams/f14ce85a-ca21-46b3-a3db-31bbe14d49c4/content> (2025.08.02.)
- Tóth, M. (2018). Olvasás és médiahasználat. *Könyvtári Figyelő*, 64(1), 45–60. http://epa.niif.hu/00100/00143/00351/pdf/EPA00143_konyvtari_figyelo_2018_2_188-200.pdf (2025.08.12.)
- Urbanik, T. (2020). Az óvodáskori olvasóvá nevelés kommunikációs módjai. In Juhász, V. & Sulyok, H. (Eds.), *Kommunikáció- és beszédfejlesztés a gyakorlatban*. (pp. 196–210). SZTE JGYPK Magyar és Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék. https://real.mtak.hu/119923/3/198_urbanik_timea_Az_ovodaakori_olvasova_neveles_kommunikacios_modjaiKommunikacio-es-beszedfejlesztes-a-gyakorlatban.pdf (2025.08.11.)
- Vakula, T. (2015). Óvodások hallás utáni szövegértésének fejlesztése mesetréninggel. *Anyanyelv-pedagógia*, 8(4). <https://doi.org/10.21030/anyp.2015.4.3>
- Voigt, V. (1999). A mese neve. In Szávai, I. (Ed.), *Fordulópont* (pp. 5–12). Pont Kiadó.

Kormányrendelet

- 5/2020. (I. 31.) Kormányrendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Kormányrendelet módosításáról. Magyar Közlöny, 17. (2020. 01 31.), 290–446. <https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/3288b6548a740b9c8daf918a399a0bed1985db0f/megttekintes> (2026.02.15.)

Validation study of a story-based intervention toolkit for parents raising children in conductive education – a second series of studies

We conducted a validity study of a three-day story play programme, which encourages parents and can be completed at home. We involved in our study families raising special needs children receiving conductive education. We based our work on the research of Haga (2023) and Szilágyi (2024), who tested the same three-day storytelling program earlier on different families. Our main goal was to expand and support these studies. We sought to answer whether the programme is indeed an appropriate tool for motivating parents, whether it helps create shared experiences between parents and children, whether the program positively affects the parents' attitude toward spending quality time with their children, and whether the participating pairs succeed in motivating and activating each other during storytelling. Our study included only two parent-child pairs, so due to the low number of cases, we analysed the data quantitatively and drew conclusions from them. Our key finding, based on participant feedback, is that the programme is indeed suitable for encouraging parents and facilitating quality time with their children. However, the initial motivation of parents is very weak, so they need still more support in this area. Our research results contribute to gaining a more relevant understanding of the difficulties and possibilities of parental encouragement, and they offer conclusions for designing a future storytelling program.

Keywords:

story, parental motivation, story-based program, flow experience